

Jezuiëten

nr. 42 | zomer 2015

Afgiftelokator: 3000 Leuven 1 *Erkenningsnummer P004583

Colofon

Jezuiten is een uitgave van de Vlaamse en de Nederlandse provincies van de Sociëteit van Jezus. Het verschijnt vier maal per jaar en is bedoeld voor familiesleden, vrienden, weldoeners en geïnteresseerden.

Giften:

Het blad is in principe gratis. Giften zijn altijd welkom. Vermeldt a.u.b. uw postadres.

Voor Nederland:

Stichting St. Claverbond,
Amaliastraat 13, 2514 JC Den Haag.
IBAN: NIBS10NB 0000 828 228
BIC: INGBNL2A

Voor Vlaanderen:

vzw Lessiusvereniging,
Koninginneleaan 141
1030 Brussel
IBAN: BE75 4352 0592 8151
BIC: KREDBE88

Mededeling: tijdschrift *Jezuiten*

Redactie:

Wigbert Molenaar SJ, Guido Dierckx SJ,
Walter Fabri SJ, Eduard Kimman SJ
en Carola LemondKiepe

Adres voor Nederland:

Carola LemondKiepe
P/a Amaliastraat 13
2514 JC Den Haag
clermond@prov.jezuiten.org
tel. 070 364 2922

Adres voor Vlaanderen:

Walter Fabri SJ
Korenwiel 10
8000 Brugge
walter.fabri@jesuits.net
tel. 050 47 00 26

Aboomentienadministratie:

Voor Nederland:
clermond@prov.jezuiten.org

Voor Vlaanderen:

marc.vannieuwenhov@jesuits.net

Verantwoordelijk uitgever:

Jan Sturt SJ
Koninginneleaan 141
B - 1030 Brussel
ISSN 0167-2967

Foto voorant:

Pater Adolfo Nicolás, generaal overste van de jezuïeten, bracht in mei 2015 een bezoek aan Nederland. In Nijmegen bezocht hij de plaats waar het nieuwe verzorgingshuis van de jezuïeten gebouwd wordt. Meer over dit bezoek in het volgende nummer van ons blad.

VOORWOORD

Met de zomer voor de deur vindt u in Jezuiten twee suggesties voor een wandeling langs plekken die te maken hebben met de orde: in Mechelen en Utrecht. Verder boekennieuws en informatie m.b.t. retraites in De Oude Abdij in Drongen.

Deze keer veel aandacht voor jezuïeten in verschillende stadia van hun leven: van het noviciaat in Engeland tot de laatste geloften van Wim Dombret (BSE) in Canada. Pater Henk de Vilder (NER) blijkt, via een interview, op zijn leven terug.

En ook nu weer de vaste rubrieken: Quick Scan, Wereldwijd en Korte Berichten.

INHOUDSOPGAVE	
ACTUALITEITEN	
Jezuitenkerk Mechelen gerestaureerd – <i>Maurits Delbaere SJ</i>	3
Jezuitenwandering Utrecht – <i>Eduard Kimman SJ</i>	4
QUICK SCAN	
Guy Dalq	8
WERELDWIJD KORT	
Bericht vanuit Egypte – <i>Frans Berkenmeijer SJ</i>	9
WERELDWIJD	
Het noviciaat van de jezuïeten vandaag – <i>Paul Nicholson SJ</i>	11
KORTE BERICHTEN	
Interview met Henk de Vilder SJ – <i>Mark Laggenberg nSJ</i>	19
BOEKENNIEUWS	
IN MEMORIAM	
Pater Hugo Beyens, Pater Frits Haanappel, Pater Ton Heymans, Pater Albert Reynaert, Pater Jan Vanneste	23
XTIRA	
Laatste geloften Wim Dombret SJ – <i>Pieter Paul Lambrechts SJ</i>	26
ACTIVITEITEN	
	27

ACTUALITEITEN

De voormalige jezuïetenkerk Sint-Pieter en Paulus in Mechelen is gerestaureerd.

Op maandag 18 mei 2015 werd de binnenrestauratie van de Sint-Pieter en Pauluskerk te Mechelen feestelijke ingehuldigd door Geert Bourgeois, minister-president van de Vlaamse regering, en Bart Somers, burgemeester van de stad Mechelen.

De Sint-Pieter en Pauluskerk van Mechelen is in feite de voormalige jezuïetenkerk, toegewijd aan Sint Franciscus Xaverius.

Jan Berchmans (1599-1621) die te Mechelen school liep en in zijn laatste jaar humaniora overschakelde naar het nieuw gestichte jezuïetencollege (1615) om daarna in de Sociëteit te treden en twee jaar noviciaat te volgen in Mechelen heeft de Xaveriuskerk nooit gekend.

Maurits Delbaere SJ geeft over deze kerk het volgende commentaar:

Veertien biechtstoelen in een parochiekerk? Zijn er dan zoveel zondaars in Mechelen? De kerk werd niet gebouwd als parochiekerk maar als bedevaatskerk, waar in de 17e en 18e eeuw pelgrims in groot getal en van heinde en ver naartoe trokken. De kerk werd dan ook gebouwd ter ere van de heilige Franciscus Xaverius. Ze blijft een schrijn vol herinneringen aan deze jezuïet, apostel van India, de Molukken en Japan.

In 1611 hadden de jezuïeten een noviciaat geopend in de aanpalende Keizerstraat. Voor hun gemeenschap hadden ze een grote kapel gebouwd achter de huidige schouwburg. Door een toeval kreeg dit kerkje in 1659 een kostbare relikwie: een stuk uit de arm van Xaverius. De heilige ligt begraven in Goa, India, maar bij zijn heiligerklaring in 1622 kwam zijn rechterarm, waarmee hij duizenden gedoopt had, naar Rome.

Deftige dame

Toen begon de grote toeloop van pelgrims en werd het kerkje te klein. Deftige dames van Mechelen

staken hun neus op tussen al die bezwete bedevaarders. Er moest een grotere kerk komen. De bouw ervan is ook een toeval. Antwerpen had al een jezuïetenkerk en men maakte plannen voor een tweede. De clerus van de stad verzette zich daartegen en zo kwam de kerk naar Mechelen. Bekostigd door een rijke Antwerpse weduwe die twee zonen jezuïet had. Een daarvan, Antoon Losson, was onderlegd in de bouwkunde en tekende de plannen van de kerk. Ze werd gewijd in 1677.

In 1773 werd de Sociëteit van Jezus opgeheven en kort daarop kwam hun kerk in het bezit van de parochie van Sint Pieter en Paulus die haar bouwvallige kerk verliet. Er werd een kruisweg opgericht en apostelbeelden bijgezet. De oude preekstoel kreeg de beelden van Petrus en Paulus toegevoegd en achteraan in de kerk kwam een Pieta beeld.

Erfenis

Al wat de jezuïeten hebben nagelaten bleef echter ter plaatse. Behalve de relikwie van Xaverius, die ging naar de kathedraal. De oude en bekende houtsnijkunst van Mechelen komt hier ten volle tot haar recht. De veertien biechtstoelen, de communiebank, de preekstoel met de vier figuren die de toen bekende werelddelen voorstellen. Xaverius staat tweemaal afgebeeld op het hoofdaltaar. Bovenaan verheerlijkt en onder het altaarblad sterfend terwijl hij op reis was naar China. Een mooi marmeren Mariabeeld met Kind staat boven het linker zijaltaar en is van de hand van Maria Faydherbe, een beeldhouwer uit de 17de eeuw. De tien grote schilderijen stellen episodes voor uit het leven van Xaverius.

Maurits Delbaere SJ

Jezuïetenwandeling door Utrecht

In de Romeinse tijd mondde de Rijndelta op enkele plaatsen uit in de Noordzee. De noordgrens van het Romeinse rijk, de limes, liep langs de Rijn en had op regelmatige afstanden versterkingen. Utrecht begon als een Romeins bruggenhoofd met een castellum. In de Karolingische tijd stond er een romaanse kerk omsloten door een kromme Rijnarm die nu heet de 'Kromme Nieuwegracht'. In de dertiende en de veertiende eeuw werd de Domkerk gebouwd. Het Domplein is het vanzelfsprekende begin van een wandeling door Utrecht. Vanaf het Centraal Station of vanaf een parkeergarage lopen we er eerst naar toe en we bedenken dat zes of zeven eeuwen geleden hier al veel bedrijvigheid was met markten, gasthuizen, kerken en een stadsbestuur. Utrecht heeft romaanse kerken gehad, zoals de Sint Salvator, die plaats maakten voor gotische kerken. Onder het Domplein is een archeologische wereld te bezoeken: DOM onder. Deze opgravingen vertellen het verhaal van 2000 jaar Domplein. Tussen de Domentoren en de rest van de Dom gaapt een gat. In 1674 vernielde een storm het middenschip.

Jezuïeten 4 nr. 42 zomer 2015

Utrecht had een kerkenkruis van vier kerken genoemd naar de patroonheiligen van de vier grote basilieken in Rome. De Sint Marie, in het westen, werd afgebroken. Om de Sint Pieter te zien, wandelen we langs de noordzijde van de absis naar de achterzijde. Van daar lopen we weer wat terug en noordwaarts komen we bij de Sint Jan. Eveneens romaans en fraai gerestaureerd. Wanneer we bij de Sint Jan wat doorsteken naar de Oudegracht, dan lopen we noordwaarts naar de Jacobikerk, die een verzamelpunt is geweest voor de pelgrims naar Compostella. Het is een van de eerste kerken die in 1566 gebedstroomd is. Bij die kerk draaien we weer om, en lopen langs de Oudegracht zuidwaarts terug naar het centrum met het stadhuis dat eigenlijk bestaat uit vijf middeleeuwse huizen. De stedelijke raad in Utrecht hield toezicht op de handel, op de gasthuizen en ook wel op de kerkelijke financiën. De burgemeesters zaten in de besturen van de armenhuizen, weeshuizen en ziekenhuizen. Het stadsbestuur hield direct of indirect overal een vinger aan de pols.

Langs de Oudegracht lopen we tot aan de Hambrugstraat. De Paulusabdij, ten zuiden van de Dom, werd na de Alteratie gerechtsgebouw en herbergt nu het Gemeentearchief. We lopen door de Hambrugstraat naar de Nieuwegracht. Voornamen huizen trekken onze aandacht. Kijken we richting de Dom, dan zien we ongeveer 100 meter naar het noorden de Pausdam. Een vreedse naam, in een zo protestantse stad als Utrecht. Aan de dam staat

Paushuizen gezien vanaf de Nieuwegracht.

Paushuizen: de woning die de kanunniken van het kapittel van Sint Salvator lieten bouwen voor hun illustere priost, de Leuvense professor Adriaan Boeijs, die vervolgens bisschop, kardinaal en in 1522 paus werd gekozen onder de naam Adrianus VI. Zijn pontificaat was kort en hij heeft nooit een stap kunnen zetten in het huis dat voor hem was gebouwd. Paus Joannes Paulus II deed het in 1985 wel.

We staan nu aan het water van de Nieuwegracht. De beide grachten, Oudegracht en Nieuwegracht, lopen parallel. Het is een gekanaliseerde Rijnarm, die oostwaarts Kromme Rijn heet en westwaarts de Vecht. We lopen langs de nummers van de even zijde naar het zuiden. Links van ons de Herenstraat. De noordwand van de straat herbergde gedurende de negentiende en twintigste eeuw de Fraters van Utrecht. De plek is vanaf de Middeleeuwen voor de zielzorg in gebruik: in de tuin staat de vroegere kapel. Is dit op de plaats van een schuilkerk, waar

de jezuiten hebben gewerkt? Of was de schuilkerk aan de andere zijde van de straat, want op de hoek van (Oude) Kamp en Herenstraat heeft in de zeventiende eeuw hun woonhuis gestaan. We wandelen door (Oude) Kamp tot aan de Birgittenstraat. We gaan westwaarts naar de Nieuwegracht. We staan tegenover een ander woonhuis annex oratorium van de jezuiten in de zeventiende en achttiende eeuw: Nieuwegracht 47. De schuilkerk achter het huis was ook toegankelijk vanuit het Catharijnesteege.

Dicht bij elkaar hadden de jezuiten in het midden van de zeventiende eeuw twee staties. Herenstraat en Catharijnesteege. Na de Vrede van Münster werd de tolerantie naar de roomsen eerst groter. Ongeveer de helft van de bevolking van Utrecht was katholiek gebleven, maar in 1666 had een overval plaats in de nieuwe schuilkerk die ze in 1664 hadden mogen bouwen. Pater Aloysius Ballast werd gevangen genomen. Ook de schuilkerk van het

Catharijnesteege werd leegehaald. In 1672 vielen Franse troepen de Republiek binnen. De Dom (met middenschip) werd teruggegeven aan de katholieken en weer opnieuw geconsacreerd door kardinaal De Bouillon, waarbij de Franse jezuïet Jean du Doy, rector van het college van Atrecht, de feestpreek hield. In datzelfde jaar startten de jezuïeten een Latijnse school. Op Sacramentsdag 1673 werd er een openbare processie gehouden. Maar in november van dat jaar vertrokken de Fransen. Niet alleen de protestanten maar vooral ook de jansenisten maakten het de katholieken in de daaropvolgende eeuw knap lastig. De beide staties aan de Herenstraat en het Catharijnesteege herbergden samen soms vijf tot zes jezuïeten. In 1765 stierf de laatste jezuïet aan de Herenstraat en in 1767 werd de statie van Sint Catharina gesloten. Even later werd de Sociëit opgeheven.

We wandelen langs de Nieuwegracht noordwaarts. De kamelieten waren in de vijftiende eeuw begonnen met de bouw van de gotische Catharinakerk, waarvan we de toren vanaf de Nieuwegracht kunnen zien. Keizer Karel V wilde in 1529 een dwangburcht bouwen (met de naam Vredeburg), op de plaats waar al eeuwenlang de Johanniter ridders een gasthuis hadden. Aan hen werd de onvoltooide Catharinakerk gegeven en de ridders bouwden er het Catharina Gasthuis naast. De hospitaalkerk was voltooid in 1560 maar werd bij de Alteratie in 1580 verlaten. De katholieken, nog steeds de meerderheid van de stedelijke bevolking, verdwenen uit beeld en begonnen te kerken in schuilkerken. Vanaf 1636 werd de Catharinakerk voor anderhalve eeuw in gebruik genomen als protestantse kerk. In 1815 werd deze de RK garnizoenskerk. Na de Belgische opstand probeerde de pas ingehuldigde koning Willem II in 1840 de katholieken aan zich te verplichten. Hij garandeerde de vrijheid van vestiging aan de redemptoristen in Zuid-Limburg, gevestigd te Wittern, een stukje België dat in 1839 aan Nederland toeviel. Hij stond een aantal religieuze gemeenschappen in Noord-Brabant, zoals de kruisheren bij Cuikj, kamelieten en kamelietessen in Boxmeer, augustinessen in Deursen, kapucinessen en franciscanessen te Megen en enige andere gemeenschappen toe dat zij novicen mochten aan nemen en zo weer konden opbloeien. Diezelfde Wil-

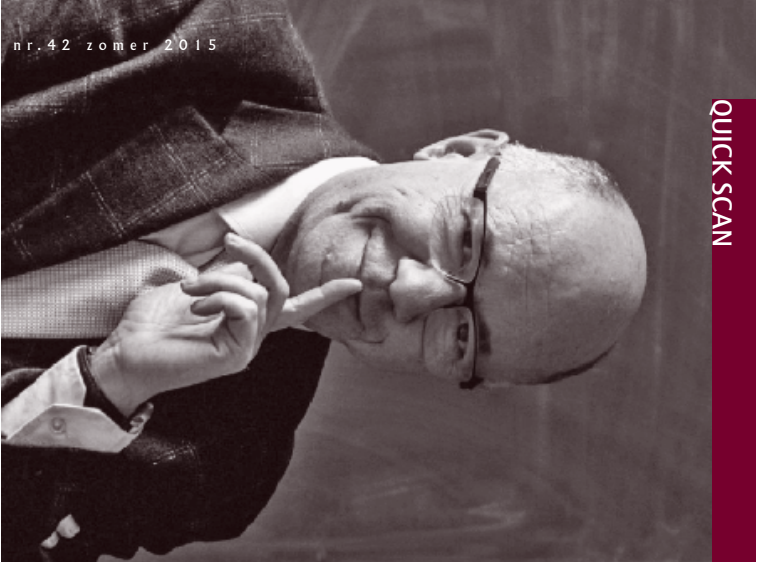
lem II gaf de verwaarloosde Catharinakerk aan de aartspriester. Hij heropende de vastgelopen onderhandelingen met de Paus in Rome over een concordaat. De voortvarendheid van de vorst werd niet erg geapprecieerd door de meerderheid van de Nederlanders (amper 2,5 miljoen). Het volk zong: "Loyola's nakroost smeedt den keten // Die Neelands Koning kluistren zal..." In een pamflet lezen we: "dat men door het concordaat de deuren wijd openstelt, om het Jezuïtisme tot in het hart van Nederland te doen nestelen." [Vgl., Albers, Herstel der Hiërarchie, I, pp 414 ev] Maar de herleving van de katholieke kerk was niet te stuiten, daar immers de Grondwet principieel de scheiding van Kerk en Staat bepaald had. In 1841 kocht het kerkbestuur het achter de kerk gelegen huis Hogehorst, dat in de loop van de negentiende eeuw eerst de aartspriester en later de aartsbisshop huisvestte. In 1853 werd de Catharinakerk metropolitaanse kathedraal. Vanuit dit huis werd de emancipatie gestimuleerd.

Wanneer we nu op de hoek van de Catharijnesteege (in de negentiende eeuw breder gemaakt) en de Nieuwegracht staan, zien we op de hoek huis Hogehorst, dat nu Sint Bonifacius Huis heet. De voorgevel verbijgt twee middeleeuwse huizen. Het zuidelijke pand, op de hoek, was de commandeurswoning van de Johanniters. Op de begane grond binnen zijn de restanten te zien van een doorgaaf, waar de Johanniters de ammen en behoeftigen van de stad van een maaltijd voorzagen. Nu is het huis de statutaire zetel van de gelijknamige stichting die zich inzet voor de bekostiging van priesteropleidingen. Op Nieuwegracht 61 en 65 is gevestigd de Faculteit Katholieke Theologie. Daar sturen sommige bisdommen en ordes hun priesterkandidaten heen, om te studeren samen met jonge mensen die om uiteenlopende redenen theologie hebben gekozen. Tussen de beide panden is op nr. 63 gevestigd in het voormalige Catharinagasthuis van de Johanniters (nu: Maltezer) ridders, het Museum Catharijne

Convent. Door de poort lopen we naar binnen, we kunnen er wat koffie drinken en de vaste collectie bewonderen. Het is een topmuseum voor christelijke kunst en de geschiedenis van het christendom in de Lage Landen. Daar zou onze tocht eigenlijk beëindigd kunnen worden. Er is zoveel schoons te zien en het museum kan ons zoveel vertellen over Reformatie en ContraReformatie.

Wanneer we toch nog zin hebben, dan wandelen we langs de Nieuwegracht verder naar het Ledig Erf. Daar lopen we de Rubenslaan in, en slaan de hoek om naar de Absterdijk. We wandelen oostwaarts tot we de koepel zien van de Sint Aloysiuskerk, aan de Adriaen van Ostdelaan. De jezuïeten verzorgden die parochie gedurende de twintigste eeuw.

Eduard Kimman SJ

Guy Dalcq (1957), Ieraar aan het Sint-Barbaracollege te Gent

Wie heb je in je leven het meest bewonderd?

Mijn moeder. Haar werkracht en haar bescheidenheid, haar opgewektheid, haar toewijding en haar zin voor schoonheid. Ik heb haar ook bewonderd in haar langzame aftakeling, hoe ze zelfs dan meer dacht aan haar kinderen dan aan zichzelf. Toen ze haar groeiende Alzheimer besefte, zei ze ooit: 'Ik weet dat ik alles aan het vergeten ben, maar ik weet nog altijd dat ik jullie graag zie'. Dat weten heeft ze tot haar laatste levensdag bewaard. In de week dat ze overleed, werden er twee pausen heilig verklaard. Toen dacht ik dat veel heiligen nooit in de media zullen geraken. Ik blijf geloven dat God anders kijkt dan wij en dat alleen God ook 'in het verborgene ziet'.

Hoe lang ben je al leraar?

Een goede 25 jaar nu. Ik doe het heel graag. Het is zowel actief als contemplatief: geen carrièrestress, gewoon elk jaar dankbaar zijn om een nieuwe generatie jongeren die voorbijscuift en open bloeit. Ik probeer altijd te blijven studeren maar ook van de leerlingen leer ik veel bij. Essentieel lijkt me om oog te hebben voor de leerlingen, vanaf het allereerste begin van het lesuur.

Wat is je voorstelling van geluk?

Thuiskomen. Vooral in de diepste zin van het woord. Bij anderen, bij jezelf, bij God. Geluk is niet veraf. Geluk is op adem komen. Voor mij begint geluk met het opmaken van het bed, met afwassen, koken en het schoonmaken van het huis. En dan vrienden ontvangen en opzoeken. Wandelen in de natuur en in de stad. Lezen, kijken, verwonderd zijn. Geluk is ook om met jonge mensen een staptrai te doen of met hen een weekend mee te maken in de sneeuw. Geluk ligt nog meer in geven dan in ontvangen.

Celiefte auteur?

Ik lees graag Robert Musil, Dostojewski, Couperus en Albert Camus. Elke grote auteur opent een andere wereld en een andere spiritualiteit. Ik lees elke dag omdat ik niet anders kan.

Wat valt je tegen in jezelf?

Zoals Paulus zegt: het goede wat ik wil doe ik niet, het kwade wat ik niet wil doe ik wel. Het is een van mijn meest fundamentele en mysterieuze levenservaringen. Die onmacht begeleidt me al heel mijn leven. Misschien heeft het me milder gemaakt.

Wat trekt je aan in de Ignatiaanse spiritualiteit?

Ze is een mooie weg om zich door God te laten aantrekken en tegelijk een weg om anderen te beluisteren en zo mogelijk te helpen. Die twee wegen lopen voortdurend in mekaar over.

Het was ook de intuïtie van Ignatius dat elke situatie en elke plek een vindplaats van God kan zijn. God is daar waar je nu bent, niet in je ideale. Ik maar wel hier en nu. Toch ga ik ook graag een of twee per jaar naar de trapisten van Rochefort. Hun spiritualiteit is net zo rijk en actueel.

Wat is je levensmotto?

Zolang er leerlingen zijn, is er hoop.

Pater Frans Berkemeijer SJ stuurde het volgende bericht vanuit Egypte.

Het is niet eenvoudig om een objectieve analyse te maken van wat we hier in Egypte deze dagen beleven – daarom heb ik zo lang gearzeld om iets op papier te zetten. Toch zijn de reacties op de moord op 21 kopten in Libië op 15 februari 2015, waarvan dertien uit het dorp Al-Aur (Aour), 30 km. ten noorden van Minia, zeer *begrijpelijk*.

Heel begrijpelijk dat alle christenen zich solidair voelden met de families van de slachtoffers in hun diepe droefheid en rouw, en dat alle hoogwaardigheidsbekleders van alle kerken eensgezind hun condolances betuigden aan de families.

Heel begrijpelijk dat men zeer bang is dat de kopten in Libië het gevaar lopen gekidnapte worden, en dat men bang is voor hun leven. Dit geldt trouwens niet alleen voor de kopten, maar voor alle Egyptische emigranten. Er zijn ook meer dan 30 Egyptische vissers in de handen van IS gevallen. De Egyptische regering raadt dan ook de daar werkende Egyptenaren aan zo snel mogelijk naar hun vaderland terug te keren. Waarschijnlijk zijn er nog zo'n 300.000 Egyptenaren – waaronder enkele duizenden kopten – in Libië.

Heel begrijpelijk dat deze vermoorde kopten door alle christenen hier nu als martelaren vereerd worden, de eerste minister heeft zelfs toegezegd te helpen bij het bouwen van een kerk om hen te eren.

Heel begrijpelijk ook dat de meerderheid van de Egyptenaren – en niet alleen de christenen – de Egyptische president bijvielen, toen hij opdracht gaf om luchtaanvallen te doen op bases van IS in Libië als een soort wraak. (Maar het is misschien ook een uiting van machteloosheid, want luchtaanvallen alleen stoppen de opmars van IS niet. De huidige slechte economische situatie van Egypte maakt het onmogelijk, om op grote schaal het Egyptische leger in te zetten op Libisch grondgebied.)

Heel begrijpelijk dat de christenen eensgezind achter de binnenlandse politiek van president Sisi staan, hoewel deze de mensenrechten vaak schendt. Men weet immers hoe zeer binnen de Egyptische maatschappij het moslimextremisme wordt geschootten heeft, en dat de regering soms wel zeer hard moet toeslaan in haar strijd tegen het terrorisme. De christenen voelen zich bedreigd, en niet ten onrechte, want bijna dagelijks wordt op de een of andere manier geweld tegen hen gebruikt. Moslimextremisten vinden een rechtvaardiging van hun geweld tegen de christenen in het feit, dat de kopten de regering steunen.

Heel begrijpelijk dat de Egyptische regering, in de persoon van de eerste minister en andere hooggeplaatste autoriteiten, er alles aan doet om de kopten steeds meer aan hun politiek te binden. Dit gebeurt

niet alleen door persoonlijke condoleancebezoeken, maar vooral ook door het bezoek van de president zelf aan de koptische nachtmis op Kerstmis. Dit is voor de eerste keer in de geschiedenis van Egypte. In dit kader is het ook begrijpelijk, dat wij christenen nu minder moeilijkheden ondervinden om officiële bouwvergunningen te krijgen voor kerken en andere christelijke gebouwen. De gouverneur van Minia heeft ons gisteren een vergunning gegeven, om het door de moslimextremisten verbrande jeugdhuis te herbouwen.

Heel begrijpelijk ook dat men niet begrijpt waarom het westen geen gehoor geeft aan de oproep van de Egyptische president Sisi, om met Egypte een gezamenlijk front te vormen tegen IS in Libië zoals men dat in Irak en Syrië heeft gedaan. Egypte voelt zich zeer bedreigd door IS op twee fronten, namelijk in Libië en in de Sinai woestijn. Men heeft de indruk dat de westerse regeringen, en vooral Amerika, er op uit zijn om Egypte hetzelfde lot te laten ondergaan als Irak, Syrië en Libië. Deze drie landen werden van binnen uit afgebroken, doordat het moslimextremisme steeds meer voet aan de grond kreeg. Men ziet hier ook de toenemende invloed van de moslimbroeders in het Witte Huis en in Londen.

Heel begrijpelijk dat de christenen hier allen diep geschokt zijn, niet alleen vanwege het brute geweld dat de moslimextremisten gebruiken tegen de christenen en de andere minderheden, maar ook door de beperkte reacties in de westerse wereld, in vergelijking met de massabetogingen na de aanslag op de journalisten van het blad Charlie Hebdo in Parijs, en na het levend verbranden van een Joodse piloot.

Heel begrijpelijk dat wij, in onze jezuïetencentra in Egypte, ons steentje proberen bij te dragen door te vechten tegen iedere vorm van defaitisme. Dit doen wij door op een positieve manier de jeugd te vormen tot creatieve leiders die een nieuwe, meer tolerante maatschappij kunnen opbouwen. Het is heel bemoedigend dat nu ook de koptisch orthodoxe kerk ons vraagt hen te helpen om hun sociale diensten meer open te stellen voor alle Egyptenaren, en niet alleen voor christenen. Deze ontwikkeling vindt plaats tegen een achtergrond van toenemend fanatisme van een kleine minderheid van extreme moslims. Vooral op het terrein van de gehandicapte kinderen werken we steeds meer samen voor alle Egyptenaren zonder onderscheid van godsdienst.

Frans Berkemeijer S.J., Minia (Egypte), 11 maart 2015

Het noviciaat van de jezuïeten vandaag

Paul Nicholson SJ

Op Paaszondag 20 april 2014 beëindigde ik een periode van acht jaar, waarin ik novicemeester was geweest en droeg die taak over aan mijn opvolger, Brendan Callaghan. Het noviciaat zelf maakt momenteel ook een periode van verandering door. Meer dan een jaar geleden besloten de provincials van de Vlaamse, de Nederlandse, de Ierse en de Engelse provincies hun gezamenlijk noviciaat te verplaatsen naar Dublin. Deze verhuizing zal plaats vinden zo gauw het nieuwe gebouw op het terrein van het retraitehuis Manresa is voltooid. Dat zal waarschijnlijk ongeveer in 2016 zijn.

Vóór het Concilie

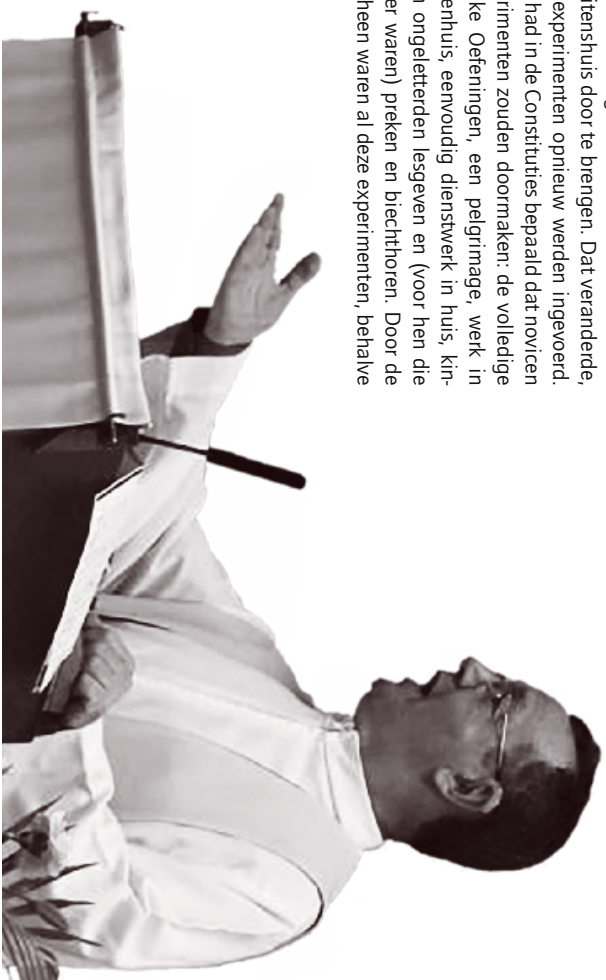
Jezuïeten die novice waren vóór het Tweede Vaticaans concilie, herinneren zich dat noviciaat meest al als een tijd die bijna monastiek aandeed door zijn programma en dagorde. Het was gebruikelijk geen enkele nacht gedurende die twee noviciaatsjaren buitenshuis door te brengen. Dat veranderde, toen de experimenten opnieuw werden ingevoerd. Ignatius had in de Constituties bepaald dat novicen zes experimenten zouden doormaken: de volledige Geestelijke Oefeningen, een pelgrimage, werk in een ziekenhuis, eenvoudig dienstwerk in huis, kinderen en ongetrouwen lesgeven en (voor hen die al priester waren) preken en biecht horen. Door de eeuwen heen waren al deze experimenten, behalve

de Geestelijke Oefeningen, in onbruik geraakt. Ze werden door het Concilie herontdekt.

Noviciaat samen

Een andere belangrijke verandering in de laatste 30 jaar is het feit dat een aantal noviciaten in Europa en Noord-Amerika ten dienste van meerdere provincies zijn. Zo ontstond in Birmingham een noviciaat waarin onze vier provincies samenwerken. We zijn daarin niet de enige. Het Franse noviciaat bijvoorbeeld is er ook voor de Franstalige Belgische provincie, terwijl Oostenrijkers, Zwitsers en sommige Scandinaviërs naar het Duitse noviciaat in Neurenberg gaan.

Als een jezuïet die 60 jaar geleden zijn noviciaat deed nu in Birmingham een kijkje zou nemen, welke veranderingen zou hij dan opmerken? Het meest

opvallende zijn dezelfde veranderingen die ook in heel de provincie zijn waar te nemen. De novicen dragen 'gewone' kleren, geen jazuïetentogen; zij spreken elkaar aan bij hun voornaam en noemen elkaar geen 'frater'; en geen enkel onderdeel van het programma is in het Latijn. Belangrijker is, dat de novicen slechts de helft van beide jaren in het noviciaat wonen. De rest van de tijd zijn zij verspreid over de vier provincies en daarbuiten. Maar onze oude bezoeker zou ook een aantal dingen aantreffen die hem vertrouwd zijn: grote nadruk op het gebed, dit alles dagelijks, en regelmatige geestelijke begeleiding. Het is nog steeds het hart van deze fase van onze vorming. Verder de gelegenheid om vertrouwd te raken met onze 'manier van doen' door de studie van de Constituties, de documenten van de recente Algemene Congregaties, en de geschiedenis van de Sociëteit en heiligenlevens. Een aantal 'offices' die moeten zorgen, dat alles soepel verloopt, zijn er natuurlijk ook nog.

Ieder jaar zijn er twee of drie weekends voor kandidaten. Dan worden jonge mannen die er al enige tijd serieus aan denken deze roeping te volgen, uitgenodigd om 'te komen en te zien' 'hoe het in het noviciaat erina toe gaat. Dat overzicht is ongeveer het volgende:

Het jaar rond

Ieder jaar arriveert in september een nieuwe groep novicen. Tegenwoordig zijn er dat drie tot zes. In de laatste acht jaar deden er 45 hun noviciaat, waarvan ongeveer nog 2/3 in de Sociëteit is. Het eerste wat de nieuwe mannen meemaken is, dat degenen die twee jaar tevoren de eerste stappen zetten, nu zichzelf definitief aan God toewijden door hun Eerste geloften. De nieuwgekomenen beginnen dan hun eerste probatie, een periode van ongeveer veertien dagen waarin ze kennis maken met de communiteit en haar manier van leven en werken, met een manier van bidden en reflecteren, en met enige Ignatiaanse sleutelteksten.

Tussen eind september en Kerstmis zijn de novicen van het eerste en het tweede jaar samen in het noviciaat. Er worden studies georganiseerd, over twee jaar roulerend, waarin bijvoorbeeld aandacht voor ieder van de drie geloften of voor de documenten van het Tweede Vaticaans Concilie. Veel

van deze studies hebben de vorm van een seminar: de novicen krijgen artikelen te lezen, die ze daarna aan elkaar presenteren. Van het begin af aan wordt een dag per week besteed aan apostolisch werk in Birmingham. In de afgelopen jaren gingen de novicen naar een ontmoetingsplek voor vluchtelingen en asielzoekers, een bejaardenhuis dat geleid wordt door de Kleine Zusters van de Armen, een grote katholieke middelbare school en een sociaal dienstencentrum in het centrum van de stad. Het is dikwijls een verrassing voor iemand die pas drie weken novice is, dat hij wordt behandeld alsof hij al tientallen jaren in de Sociëteit was en dat van hem verwacht wordt een antwoord te hebben op ieder probleem in de Kerk! Daar komt nog bij, dat ze op zondagmorgen naar verschillende parochies in de stad gaan om daar te helpen en ook naar een gevangenis om daar bij twee zondagsmissen te assisteren.

Kerstmis wordt, zoals in de meeste jezuïetencommuniteiten, samen gevierd, maar rond Nieuwjaar brengen de meeste novicen een paar dagen bij hun familie door. Een belangrijk aspect van de vorming in het hedendaags noviciaat is de novicen te helpen om als leden van een religieuze orde om te gaan met hun familie en ook de families te helpen aan deze nieuwe relatie te wennen.

Tussen Kerstmis en Pasen gaan de wegen van de eerste- en de tweedelaars uiteen. Het eerste jaar vertrekt voor de Grote Retraite vroeg in het nieuwe jaar. Als de eerstejaars daarvan terugkomen in de tweede helft van februari, worden ze op hun eerste individuele experiment gestuurd. Dit eerste experiment is vaak werken in een school of in een ziekenhuis. Intussen doen de tweedelaars hun 'lange experiment', een gelegenheid om volle drie maanden apostolisch werk te doen buiten het noviciaat. Alle novicen zijn terug in Birmingham twee of drie weken voor Pasen en dit biedt de gelegenheid om elkaar te vertellen wat ze gedaan hebben, in formele en meer informele bijeenkomsten.

De Goede Week is normaal weer voor apostolisch werk elders in de provincie. De retraite voor jongvolwassenen in Loyola Hall en de gezinsretraite in Stonhurst bleken beide uitstekende experimenten te zijn. Dan komt de tweede langere periode die samen wordt doorgebracht, en die duurt tot in juni.

Het noviciaat in Birmingham, Manresa House.

Deze periode wordt onderbroken door een week rondtrekken, het ene jaar in de Ierse provincie, het andere jaar in de Vlaamse en Nederlandse provincie. Het trof mij iedere keer weer, hoe communiteiten en afzonderlijke mensen hun best deden om ons te verwelkomen en uitleg te geven van het werk dat ze deden en van de gedachte die erachter zat. Het was een van de grote voorrechten als novicmeester zo ontvangen te worden. Ik zal dat missen, als ik hier weg ben.

Rond het midden van juni gaan de novicen opnieuw op experiment. Dit is de enige tijd van het jaar dat het mogelijk is om een tweedelaars aan een eerstejaars te koppelen. Het is de goede tijd voor een pelgrimage. Om op weg te gaan en wellicht 500 mijl in zes weken te lopen, met weinig of geen geld op zak en niet verzekerd van onderdak, bedelend voor je eten en drinken en om een plek om te overnachten, is een intense ervaring van Godsvertrouwen, even intens als toen Ignatius bijna vijf eeuwen geleden met dit idee kwam. Wat een uitdaging is voor de novice is ook, op zijn eigen manier, een uitdaging voor de novicmeester, want ook hij zal op God moeten vertrouwen, als hij wacht op de terugkeer van hen die hij op deze wijze erop uit heeft gestuurd. Dit gebeurt, Deo volente, op tijd om samen een achtdaagse retraite te doen in de tweede helft van juli.

In augustus is er een week die wordt doorgebracht met leeftijdsgenoten in Frankrijk en Duitsland, in een cyclus van drie jaar roulerend langs de verschillende noviciaten. Dit speelt een belangrijke rol bij het helpen ontdekken welke elementen in 'onze manier van doen' die de novicen zich tot dan toe eigen hebben gemaakt, meer universeel zijn en welke meer eigen zijn aan een afzonderlijke provincie. De laatste twee weken van augustus worden doorgebracht op de 'campagne'. Tegen het einde daarvan is er juist voldoende tijd om het huis klaar te maken voor de gelofte dag en de aankomst van een nieuwe groep novicen. Eerstejaars novicen worden tweedelaars, en de hele cyclus begint opnieuw.

Wat valt op?

In deze schets van het noviciaatsprogramma vallen waarschijnlijk zowel zaken op die bleven zoals ze waren als andere dingen die 'nieuw' zijn. Zeker voor het halve jaar dat in het noviciaat zelf wordt doorgebracht is het dagschema niet zo verschillend als het al lange tijd was. Heel de dag volgt een strak schema vanaf het morgengedbed van de Kerk, samen gebeden om 7.30 uur tot aan het tweede gewetensonderzoek 's avonds om 22.45 uur. Het is duidelijk voor ieder die het jezuïetenleven kent zoals het geleefd wordt in het grootste deel van de Engelse provincie (en waar niet?), dat dit niet de gewone gang van zaken is. Waaroner dan toch dit meer gestructureerde patroon vasthouden?

Ander model?

Het is zeker mogelijk zich een heel ander model van een noviciaat voor te stellen. Het zou bijvoorbeeld mogelijk zijn om degenen die aan hun vorming beginnen alleen of met tweeën in de leer te doen bij gevormde jezuïeten in een van de belangrijke apostolische werken van de provincie. De novicen zouden toch van tijd tot tijd bij elkaar kunnen komen voor een instructie over de belangrijkste aspecten van het jezuïetenleven, maar zouden in dit model het grootste deel van de tijd op een manier leven die meer de leefwijze benadert waartoe ze zich aantrokken hadden gevoeld. Een sterk argument daarvoor is, dat – nu de mensen ouder intreden – het niet goed is voor hen om de periode van hun leven waarin ze het meest apostolisch vruchtbaar zijn,

door te brengen in een tamelijk gesloten vormingsprogramma. De fasen van de vorming die volgen op de Eerste geloften zijn (tenminste voor degenen die priester gewijd zullen worden) strak bepaald door de vereisten die gesteld worden aan de vorming voor het priesterschap. Het noviciaat daarentegen biedt de mogelijkheid om wat meer plooibaar te zijn en zou deze verregaande verandering kunnen ondergaan.

De reden dat dit niet gebeurde, in ieder geval niet tijdens mijn diensttijd, heeft te maken met een onderliggende vraag: waartoe wil het noviciaat iemand vormen? Een eeuw geleden was in Engeland de loopbaan van een jezuïet betrekkelijk helder. Na de priesterwijding zouden de meesten een taak krijgen op een van de colleges; een kleiner aantal zou werken in parochies of universiteiten; en sommigen zouden naar de missie gaan. Vandaag is de waaiervan activiteiten veel groter, ofschoon het totale aantal jezuïeten veel kleiner is geworden. En welke eisen gesteld zullen gaan worden aan degenen die verantwoordelijk zullen zijn voor het runnen van de werken van de provincie over twintig jaar – en dat zijn dus de novicen van nu – lijkt me onmogelijk te voorspellen. Hij is eerder getoepen om iemand te zijn die diep vertrouwd is met de theorie en de praktijk van de onderscheiding, zowel individueel als gemeenschappelijk, en dan in zichzelf de ware ignatiaanse indifferentie te hebben die hem in staat stelt om de weg te gaan, die de onderscheiding hem wijst, welke die ook is.

Doelstelling

De doelstelling, dat de novicen wekelijk onderscheidende mensen zullen worden, bepaalt de vorm van het huidige noviciaat. Dat halve jaar waarin ze samenleven in het noviciaat volgens een vast tijdschema stelt hen in staat om te groeien in hun gebedsleven, daarbij geholpen door een regelmatige geestelijke begeleiding. Veel van deze tijd kan natuurlijk betrouwbare saai zijn, maar het vermogen om gewone en weinig opwindende taken gedurende een langere tijd te vervullen, is misschien een belangrijke vaardigheid voor wie dit leven vruchtbaar wil leiden. Deze weken en maanden zijn voor de novicen ook een communautatservaring, inclusief alle gebreken, die een uitnodiging voor hen is om

niet te blijven steken in een aanvankelijk idealisme en te komen tot een reële waardering van zowel de kracht als de zwakheid van hun medebroeders en te leren hoe je vruchtbaar met beide om kunt gaan.

De andere helft van ieder jaar, die besteed wordt aan experimenten, daagt de novice uit om wat hij heeft geleerd over onderscheiding in heel verschillende omstandigheden in praktijk te brengen. Hij zal waarschijnlijk zijn eigen gebedstijden moeten bepalen in soms moeilijke en veelzijdige omstandigheden. Hij zal zich misschien eenzaam voelen, komend uit de sfeer van kameradschap in het noviciaat. In het experiment wordt misschien duidelijk dat iemand apostolische vaardigheden heeft; als dat zo is, dan is dat meegenomen. Maar een experiment, waarin de novice 'faalt', omdat hij zich niet in staat voelt de hoop en de dromen die hij meebracht naar dit experiment te realiseren, kan minstens even nuttig zijn om hem te helpen iemand te worden die zijn leven leeft als een antwoord op Gods uitnodiging.

Dank

Ik mag dit artikel niet eindigen zonder mijn dank uit te spreken aan de vielen, jezuïeten en anderen, die hun tijd en moeite gaven om de novicen te vormen. Mijn eigen novicemeester raakte wat geïrriteerd als hem de vraag gesteld werd: 'Hoeveel novicen heb je?' Zijn punt was dat het niet zijn novicen zijn, het zijn onze novicen, en dat we allen in zekere zin verantwoordelijk voor hen zijn. Ik heb ervaren hoe waar dat is. De leden van de communautat van het noviciaat, de oversten en directeurs van de werken waar de novicen naartoe werden gestuurd, al deden die hen steunen met hun vriendschap en gebed – zij zijn allen nodig als een jonge man zijn eerste stappen zet op de weg van het leven in de provincie en in de Sociëteit. Het is zeker waar – ook al worden de rol van de novicemeester en het patroon van het noviciaat veranderd en aangepast – dat het niet mogelijk zal zijn zonder de steun van onnoemelijk veel anderen. En voor die steun, de laatste acht jaar door mij ondervonden, ben ik oprecht dankbaar.

(vertaling: Hans van Leeuwen SJ,
lichte inktoring: Walter Fabri SJ)

KORTE BERICHTEN

Xaveriushuis

De paters van de Xaveriuscommunautat zijn de afgelopen maanden, op allerlei manieren, druk geweest met het verkondigen van het evangelie. Bart Beckers gaf catechese aan tien doopleerlingen. Ze werden in een feestelijke paasviering opgenomen in de kerk. Een vreugdevolle viering! Peter van Dael preekte dat het een lieve lust was: in de Krijtberg, in de Nicolaaskerk, en voor de kunstenaars van Onze Lieve Heer op Zolder. Bart van Emmelk vierde het triduum met de gemeenschap van Drogen, en sprak voor geestelijke begeleiders in opleiding over de Geestelijke Oefeningen. Nikolaas Sintobin sprak onder andere voor het Christenforum in Gent over paus Franciscus. En last but not least, er werden zo'n 10.000 mensen bereikt met de online retraite tijdens de veertigdagentijd, dit keer voorbereid door de Nijmeegse medebroeders Hans van Leeuwen en Piet van Breemen. Omdat het online gebedsapaat voortgezet zal worden is inmiddels een heuse opnamestudio gebouwd in het Ignatiushuis! *

Verder coördineerde Gregory Brenninkmeijer de herdenking van Frans van der Lugt, die een jaar geleden in Homs vermoord werd. Paul Brouwers was ervoor overgekomen uit Turkije. Er was een eenvoudige viering en een hartelijke ontmoeting met de familie. * Paul Beghyn bezocht een congres van archivissen in Wenen, en Jos Moons een congres van theologen in Nottingham. * Op de Lairesestraat is de tuin grondig aangepakt. Laat nu de regen maar regenen en de zon maar schijnen, dat is goed voor de groei! * Ten slotte nam Amsterdam afscheid van Tjeerd Jansen, en verwelkomde het Ward Biemans. Tjeerd verhuisde naar Nijmegen, om daar als minister op het Berchmanianum voor de oudere medebroers te zorgen. En Ward volgde een vormingsjaar (tertiaat) in de Verenigde Staten, ter voorbereiding op de laatste gelofte.

AMSTERDAM

BRUGGE

Inigo

De hal van ons huis is netjes geschilderd. Ze is klaar om het noviciaat uit Birmingham eersdaags te ontvangen. Het wordt voor hen een kennismaking met enkele huizen van onze provincie. * Pieter-Paul Lembrichts en Leo De Weert zijn naar Canada. Wirm Dombret legt er op 3 mei zijn laatste geloften af. Proficiat Wirm. * Toon Ploem nam onze huisbibliotheek in handen. De wachtende boeken hervonden hun collega's netjes op de juiste plank. Voor de nieuwe exemplaren is het even wennen in de hoop snel te worden uitgeleend.

DELFT

Stamislashuis

De Valentijnslezing op 12 februari werd verzorgd door oud-leerling Paul van Geest. Hij toetste een flinke griep om ons te onderhouden over de Exortatie 'Evangelii Gaudium' van paus Franciscus. Inspirerend. * Op zomaar een zondagavond werd de communautat verrast door een andere oud-leerling die met dankbaarheid terugkeek op zijn collegetijd (eindexamen 1967!), en die zijn dank kracht bijzette door ons een mooi schilderij cadeau te doen 'Spielelei'. Zo is er ook een oud-leerling van Frans van der Lugt, die soms in zijn kapelletje een bloemeijer komt brengen. * De beide avonden over de Messiah van Händel in de kapel door Stanislasteamid Gery van der Vlies en Dries van den Akker werden als vanouds goed bezocht. Zes dinsdagavonden kwamen zestien bidders naar hier voor een gebedsplegrimage in de vastentijd. Geleid door vier leden van het team. Het team zelf kwam op een zaterdaglunchtijd bijeen voor een uitwisseling over 'de wil van God' naar aanleiding van een artikel van Hans van Leeuwen. in Cardoner. * Bert ten Berge vierde zijn 75e verjaardag met uitgelezen gasten, die uitgenodigd werden iets te vertellen waar zij hun inspiratie vandaan haalden. Met zijn familie vierde hij het elders. Intussen bracht hij enkele dagen een bezoek aan een dierbare zieke in Noord-Frankrijk. * Dries laat allen bedanken die mee hebben geleefd met zijn ziekte en herstel. Op zijn verjaardag kwam de chirurg met het cadeau-bericht dat alles goed was, geen bijverschijnselen. Behandeling afgesloten. * Wij zijn in blijde verwachting van twee nieuwe huisgenoten. * Omdat

www.igniswebmagazine.nl

wij, Jezuiten, oude banden hebben met de Sint-Egbertskapel op Schiermonnikoog, Bert er zo nu en dan voorgaat en de huidige parochiesecretaris en schrijfter, Mieke Thijsseling, een oud-collega is van Dries, maken we melding van een smaakvol boekje over de Kinderkruisweg in het Sint-Egbertskapelletje op Schiermonnikoog. Gemaakt voor een kindervakantiehuis, komen op elke statie drie kinderen voor.

DRONGEN

Hurtado/Oude Abdij

Wij stellen het goed. Wauthier de Mahieu, André Cnockaert, en Walter Fabri vanuit Brugge, kijken hoopvol naar de nieuwe toekomst en samenwerking in de Oude Abdij. Wauthier geeft af en toe een retraite en ontvangt altijd weer mensen voor gesprek en begeleiding. André geeft nu en dan een voordracht, schrift artikels in tijdschriften, geeft ook al eens een retraite. Onze ouderdomsleden René Loyens heeft tijd, zegt hij, om in alle rust zijn wekelijkse preek voor te bereiden. Elk weekend gaat hij voor in een van de parochies van Merelbeke en omgeving. Hij heeft zijn uitgebreide postzegelverzameling, met Bijbelse thema's, kunnen afgeven aan iemand die nu op zoek wil gaan naar een zinnvolle bestemming. René zelf heeft er verschillende tentoonstellingen "De Bijbel in postzegels", mee gehouden. In april moest zijn vierentwintig jaar oude VW-Golf naar de keuring. Er staan 350.000 km op de teller. Alles in orde. René kan zijn apostolaat blijven uitoefenen. * Guido Vloemans heeft er een parochie bij om voor te zorgen. Hij werkt al langer samen met collega Koen Bieck, priester in de naburige parochie. E.H. Bieck is plots overleden en het bisdom Gent heeft aan Guido gevraagd,

tenminste voorlopig, de Sint-Jozefparochie er bij te nemen. * Toon Suffys heeft met drie parochies voldoende werk. De samenwerking tussen de parochies van het centrum van Gent, mondt uit in de catechese op zondag. Elke derde zondag van de maand komen 36 vormelingen, hun ouders, ouders van kinderen die gedoopt zullen worden, paren die willen trouwen en nog anderen, naar H. Kerst voor "intergenerationale" catechese. Telkens komen zo'n zeventig mensen in de kerk, in de sacristie en in de pastorie praten over hun geloof. Het is boeiend en hoopgevend. Op Pinksteren verhuist de hele band naar de kathedraal voor het voorms. Maar ook daar zullen ze er een hedendaagse en aansprekende viering van maken. * In de Oude Abdij was de Paasdriedaagse een geslaagde vuurdoop voor het vernieuwde bestuur. We kregen uit Amsterdam, in de persoon van Bart van Emmerik, een welgekomen versterking voor de liturgische diensten. Walter Fabri, onze ambulante medewerker uit Brugge, stond hem bij als diaken. Hij verzorgde ook de kruisweg op Goede Vrijdag. Elke morgen werd een gebedsleiding gegeven en konden de ouders, dank zij kinderopvang tijd nemen voor stilte en gebed. In de namiddag waren er meer familiale en ontspannende activiteiten. Vooral Witte Donderdag en Goede Vrijdag waren stille ingetogen dagen. Daar de Goede Week dit jaar niet samenviel met de schoolvakantie was helaas de jeugd afwezig. Alleen enkele kleuters naasden gezwind op hun loopfietsjes door het pand, zichtbaar in de hoogste hemel over mogelijkheden die hun thuis niet altijd gegeven waren. Het bezorgde de ouders een goede nachtrust want hun vermoede kleuters vielen 's avonds vlig in een diepe slaap. Pas op Stille Zaterdag kwam de jeugd ons vervoegen en soms de gewenste stilte wat verstoren... En dan was er het hoogtepunt: eieren rapen in de tuin op de Paasmorgen. Wie de stormloop van de kleinsten wil zien moet even naar onze website surfen. Na een overvloedig ontbijt met koeken en rozijnenbrood van de onvolprezen bakkerij Haenebalcke kon iedereen hoogst voldaan huiswaarts keren.

Dijlehnof

Onze huiskrant heeft een nieuwe naam gekregen: "Rond de Plataan". De statige boom in het midden van de tuin is een symbool van het leven er rond. Zoals onze vroegere huiskranchter P. Paul Vandergote al had beschreven:

*Onze plataan
Hij is de oudste van ons allen
En toch, je ziet het hem niet aan.
Hij doet ook niets om op te vallen,
hij staat gewoon daar maar te staan.*

*Wie 't breed heeft, laat het ook breed hangen:
hij draagt een tulband op zijn hoofd,
een jaszband, zo uit alle vogelzangen,
die tijlt en krast en 't oor verdooft.*

*Hoe goedgemutst hij is des zomers,
des winters kijkt hij nogal nors.
Iets kilers ligt op hem, iets slomers,
iets kalers, met die schilferende schors.*

*Weldra schiet hij in nieuwe kleren,
waaronder wij, bij hite zwaar en zwoel,
als kulkens onder moeders veren,
ons houden koest en lekker koel.*

Voor 2015 werd als jaartema gekozen: "Prikkel op maat". Dat is bijzondere aandacht om, tijdens het verzorgen van en omgaan met de bewoners, niet te overprikken maar ook niet te onderprikken. Op maat dus, in functie van de noden, mogelijkheden, toestand en wensen van de bewoner. Daarbij komt nog een nieuwe tandarts, die één dag per week hier ter plaatse wil zorgen voor onze oude tanden. Voorwaar een huis waar het goed is te leven...

Huis Leliëndaal

8 april 2015. Voor de deur van onze kerk bloeit in de Paasweek een pas aangeplante Japanse kerselaar. De nieuwe bestrating van de Bruul vordert goed, met voorziening van lampgaten voor de verlichting

LEUVEN

van de voorgevel van de kerk. En Georges Cerfontaine wordt op deze dag 90 jaar. Een man in de bloei van zijn ouderdom! Wel vervaagt het geluid van de molen, het gefluit van de vogels verstomt, alle tonen sterven weg. Iedere heiling schrikt af. (Pr 12,1-7) Maar wij roepen des te harder. En Georges fluit en zingt er zelf op los, en loopt nog fluks in de kerk naar de Mariagroet, en kent voor buitenshuis alle uren van bus en trein uit het hoofd. Het bevalt hem nog. Methusalem in spe. Terwijl onze verkorenen zich afgeigen in de provinciale congregetie vergastte Marina, onze kokkin, de thuisblijvers op zo'n verjaardag met een diner dat ge moeilijk in Mechelen zult vinden. Georges beschouwt zichzelf slechts als een halve Antwerpenaar want een geboren Hobokenaar is toch nog iets anders. Zelfs Bob Ceusters heeft beloofd Georges in het vervolg met het nodige respect te benaderen. * 16 maart 2015. Een tegenovergesteld gebeuren. Nell, de vrouw van onze kostier Herman Vervaeckelen sterft thuis aan een hartstilstand. Ze was een paar weken vroeger geopereerd van de galblaas en recupereerde slecht. Nell, een Zeeuws-Vlaamse van Sint-Jansteen op de grens, een monument, die de bloemen in onze kerk verzorgde, telkens twee lectoren charterde om de zondagvieringen mee voor te bereiden en de bewegingen van de gelovigen tijdens de diensten met steke hand dirigeerde. Op haar gedachtenisprentje lieten man en kinderen de tekst plaatsen: 'Waarshijnlijk de toekomstige voorzister van alle engelen die in de hemel zijn' en 'Een leeuw is iemand die bang is van niemand'. Philip Debruyne ging voor in de uitvaartdienst in onze kerk. Onze-Lieve-Vrouw van Leliëndaal heeft nooit zoveel volk binnen haar muren gezien. De heft van de mensen stond recht. Het was een viering Nell waard. Het Wilhelmus klonk galmend onder de akoestische gewelven van onze kerk. We missen haar. Ze heeft de Paasdiensten niet meer op aarde mogen meemaken. * Een vakkundige vervangster nam de taak van het bloemschikken over en mede door de frisse hand van Frans Mistiaen werden Palmzondag, Goede Vrijdag en Paaszonndag in een nieuw kleedje gestoken. Op Witte Donderdag en voor de Paaswake sluiten we ons aan bij de diensten in de kathedraal of Onze-Lieve-Vrouw over de Dijle. Op Paasdag zat onze kerk weer bomvol. * Het stemt telkens weer tot nadenken dat

www.wijselfijkonwetend.org

een kroniek een deadline heeft en op de toekomst is gericht terwijl de inhoud over het verleden gaat. De veertigdagentijd is gericht op Pasen en we schrijven er over in het zomernummer van Jezuiten. We trachten steeds een paar symbolische tekens te stellen op die tocht: geen bier of nagerecht aan tafel. We laten het in het midden of er door het volk in die woestijn geklaagd werd over het slechte eten en het gebrek aan drank. Onze Mozes-overste moet het zelf maar uitmaken. We hebben in ieder geval geen manna of kwatreis gekregen. Ter compensatie hielden we op 19 maart met Sint Jozef een degelijke interstitiedag. Per persoon sparen we zo een euro per dag uit en de som wordt naar Broederlijk Delen overgeschreven. * De Provinciale Congregatie is reeds voorbij terwijl we nu schrijven over de voorbereiding die we in dit verband in communiteit hielden. We moeten toegeven dat onze antwoorden op de Oproep van de Koning nogal divers waren in vergelijking met de postulaten en aanbevelingen die uit de bus zijn gekomen. Die congregatie moet nogal intens zijn geweest want Frans Mistiaen viel na thuiskomst tijdens de nieuwsberichten achter TV in slaap.

Berchmanianum

NIJMEGEN

Op de voorlaatste dag van april vierden wij de uitvaart van Ton Heymans, die veertig jaar in Groningen heeft geleefd en gewerkt. Hij was een schilderachtig figuur die veel te vertellen had en van zich heeft doen spreken. * Thea Witjes nam uitvoering afscheid als activiteitenbegeleider. Haar opvolg(st)er zal moeite hebben om haar te evenaren in veelzijdigheid, energie en enthousiasme. * Tjeerd Jansen is op zijn stekje geland en werkt zich langzaam in het web van zorgzaamheid, zorg en bezorgdheden dat een nieuwe minister past. * Ofschoon een kwart van de douma, die in de paasweek in Drongen werd gehouden door leden van onze communiteit werd gevormd, reilden en zielden wij zelf intussen onbekommerd voorwaarts. * Zo kwamen wij ook nog een middag terecht – het was een lentetocht – in het oude Mariëndaal (te Grave-Yelp N.B.), dat de jongste Sociëit van Noord-Nederland een eeuw lang heeft gehebergd, maar dat thans, geheel gerestaureerd, een prachtige plaats biedt aan mensen die rust genieten (net als wij toen, maar dan anders) "cum dignitate". * Jacques Lampe verzorgde een digitale rondgang langs onze nieuwe gebouwen op papier. Zo werd voor ons nog duidelijker hoe gerieflijker, maar ook geestelijk veeleisender, onze nieuwe bewoning zal zijn. In elk geval wijst de fontein in het hart van het complex naar het toekomstige Levende Water, waarvan de Bijbel spreekt: AQUA VIVA zal de nieuwe naam van het huis luiden. Moge het niet blijven bij een schriel stroompje.

IN DE KIJKER

Henk de Vilder SJ (82) spreekt over zijn tijd in Amsterdam. Als leraar in het Amsterdamse onderwijs, als studentenpastor in samenwerking met de studentenkerk en als jarenlange assistent in de Bijlmer volgde hij het voorbeeld van de eerste jezuiten: 'Ergens op af stappen en iets doen!' Op een prachtige lentedag, in een klein kamertje vol met boeken en met een prachtig uitzicht op Amsterdam spreekt hij:

"Na mijn vormingsjaren als jezuïet ben ik drie jaar leraar godsdienst geweest op een PABO in Maastricht, en was ik actief in het jeugdwerk. Dit waren de woelige jaren '60, mede doordat het concilie net beëindigd was. Toch vonden mijn leerlingen godsdienst saai en interesse was dus ook ver te zoeken. Ikzelf ben geen leraar geworden om voor een klas kinderen te staan, die eigenlijk niet willen leren. Daarom wilde ik daarnaast toneelleraar worden. Ik moest dus weer studeren. Jezuiten, zeker in de vroege jaren van de Sociëit, waren veel aanwezig in theaters en op het toneel om de Boodschap van Jezus Christus te verkondigen. Maar ik wilde ook door toneel te leren op een andere manier in contact komen met de studenten. Via hun deur naar binnen en door de onze weer naar buiten. Ik hoopte, dat als ze misschien mijn toneellessen leuk vonden ze dan ook meer geïnteresseerd zouden zijn in mijn godsdienstlessen. Deze argumenten waren overtuigend genoeg voor de provinciaal om mij naar de toneelschool te laten gaan. Dat ging niet zonder slag of stoot. Het milieu in het katholieke Limburg van toen was dusdanig, dat ik niet de mogelijkheid had om toneel te studeren in Maastricht. Het zou te aanstootgevend zijn geweest wanneer ik als priester in Maastricht toneel zou gaan studeren, wat de studie waarschijnlijk negatief zou beïnvloeden. Een andere opleiding was in Amsterdam, maar zij hanteerden een toelatingsexamen. Gelukkig hoorde ik bij de 5

uit 82 die toegelaten werden. Daarmee kwam ik dus in Amsterdam te wonen.

Jaren in Amsterdam

Aan het eind van de jaren '60 werd begonnen met een nieuwe wijk in Amsterdam, de Bijlmer. Een prachtige buurt, waar zeker in het begin veel blanke Amsterdammers woonden. Pas na de onafhankelijkheid van Suriname in 1975 kwam er een grote stroom immigranten de Bijlmer in. Dit was iets dat de wijk haar kleurrijke en diverse karakter gaf. De toenmalige bisschop van het bisdom Haarlem vroeg de Sociëit om mensen, die daar het kerkelijk leven op gang konden brengen. Er werd een groep van vier jezuiten aangewezen en zij vroegen mij om in de weekenden te assisteren. We bevonden ons in een unieke situatie. Het waren de jaren na het concilie en de weg naar de oecumene lag open. Er was nog niets, geen gebouw, geen gemeenschap, geen geld en van de bisschop kregen we 'carte blanche'. Enthousiast begonnen we met een oecumenisch project, immers de protestanten bevonden zich in hetzelfde schuitje

in deze gloednieuwe wijk. We organiseerden vieringen met de ene week een eucharistieviering en de andere week een avondmaaldienst. We hadden geen gebouw, pas toen er gezelligheidscentra kwamen hadden ook wij een plek om samen te komen. Het kwam wel voor dat we een cafeetje huurden maar dat we eerst het bier van de vloer moesten opwekken. Het hele concept oecumene was nieuw voor mij, ik kende dit niet vanuit het katholieke Maastricht. Dit gold voor meer mensen. Zeker niet iedereen kon zich in deze wijze van christen zijn vinden. Uiteindelijk bleek dit oecumenisch concept toch te hoog gegrepen. Mensen woonden al in een nieuwe wijk, of een nieuw land, om dan ook een andere (uiterlijke) vorm van godsdienst te hebben was te veel. Dus keerde ieder terug naar de eigen vorm van dienst. Opmerkelijk is dat deze diensten meer mensen trokken dan de oecumenische. Toch zijn beide kerken in de Bijlmer oecumenisch van aard. Helaas zijn ook bij de realisatie hiervan spanningen opgekomen. Met het opzetten van de kerk 'de Graankorrel' trokken de protestanten zich terug, omdat ze in het centrum van Amsterdam een kerk hadden verkocht en dus een miljeotje over hadden. Dit gaf en geeft goed de fragiliteit van oecumene weer. Uiteindelijk bleek hun project niet realiseerbaar en kwam de oecumenische kerk er wel. In een tijd als deze kunnen we niet buiten elkaar om.

Maar ik was daar slechts actief als assistent. Mijn voornaamste taak lag in het onderwijs. Na een korte periode aan het Aloysius college in Den Haag, kwam ik terecht op het St. Pius X-college in Amsterdam West. Ik gaf les aan een eerste generatie middelbare school kinderen, met ouders die weinig tot geen onderwijs genoten hadden. Het bewonderenswaardige hiervan was dat ze wel openstonden voor nieuwe dingen. Zo kon ik hier toneel en godsdienst erg goed combineren, dat maakte het mogelijk dat ik als het ware 'door hun deur naar binnen ging en door de onze eruit'. Dit heb ik 25 jaar met plezier gedaan. Op dat moment ging onze 'kroegfiger' Jan van Klisdonk met pensioen en ik werd gevraagd hem op te volgen als studentpastor. Na twee maal geweigerd te hebben ging bij de derde keer de gelofte van gehoorzaamheid aan mijn geweten knagen, en heb ik de taak geaccepteerd. Maar ik deed het wel op mijn manier!

Studentenpastor

Ik had contact met de studentenekklesia - er werkten verschillende studiegenoten van me - en verschildende dominees. Oecumene is namelijk verfrissend en vernieuwend, het schept ruimte om op een andere manier naar geloof te kijken. Katholieke waarden die ik sinds mijn jeugd als vanzelfsprekend heb ervaren werden betwifteld. Tegelijkertijd confronteerde ik ook anderen met mijn katholieke waarden. Ik was binnen het studententpastoraat verbonden met andere christenen door gebedsdiensten, en bestond er geen angst om constant maar die stap vooruit proberen te zetten. Binnen het studententpastoraat organiseerde ik samen met andere pastores, vooral activiteiten die een raakvlak hadden met en binnen een culturele en semigodsdienstige context. Zo probeerden wij studenten via een laag opstapje met Jezus Christus in contact te brengen. Via 'hun deur naar binnen en via de onze eruit'. Dit werkte goed en na verloop van tijd had ik een kerngroep met een draagvlak onder andere studenten, wat veel vitaliteit opleverde. Het aantal studenten dat cursussen volgde groeide. Het uitgangspunt van mijn werk zowel op school, als in het studententpastoraat, als in de parochie van Zuid Oost (de Bijlmer) was - ook bij de Eerste Communievoorbereidingen - altijd Christus zichtbaar proberen te maken in hun eigen leven. Dus niet met verheven termen van de daken schreeuwen, maar de boodschap van Jezus Christus brengen in hun context. Daarbij staat de individualiteit van een persoon zeer centraal. Personen tot zichzelf brengen om ze zo de bevrijdende kracht van Jezus te doen ervaren. Simpel en concreet maar zonder vervormingen.

Tot slot: Ik heb een klein beeldje wat aansluit bij mijn manier van werken. Het is een beeld van een man die haast heeft, achter hem loopt een kind dat moeite heeft bij te blijven. Maar de man houdt zijn hand vast en zal niet loslaten. De man leert het kind als het ware lopen, en het kind hoeft niet bang te zijn dat de hand losgelaten wordt. Dat is wie God voor mij is.

Interview afgenomen

door Mark Logtenberg nSJ

Leven met Ignatius

door Nikolaas Sintobin SJ

Eenvoudige handvaten om vreugdevol te leven, met de ervaring van Ignatius van Loyola als inspiratiebron. Wil je het recept ontdekken van de vreugde, dan moet je beslist dit boek lezen en herlezen.

"God vinden in alle dingen". Zo kun je de ervaring van Ignatius van Loyola (1491-1556), de stichter van de jezuïeten, samenvatten. Ignatius ligt aan de oorsprong van een spiritualiteit die wereldwijd miljoenen mensen intenser en bewuster doet leven. De focus van deze 'leesbri' voor het Evangelie is de persoonlijke ervaring van vreugde. Paus Franciscus, zelf jezuïet, is het sprekende bewijs dat die vreugde een leidraad kan worden.

Dit boek geeft concrete tips, geïnspireerd door het leven van Ignatius, voor mensen van vandaag om zelf vreugdevol in het leven te staan.

Nikolaas Sintobin (Amsterdam) is internetpastor. Na een korte carrière als advocaat werd hij in 1989 jezuïet. Hij is gespecialiseerd in de jezuïtische spiritualiteit en pedagogie.

prijs: € 14,50
(bezorgkosten in België € 2,45,
Nederland € 4,50)
ISBN: 978 90 21143 811
uitgever: Boekencentrum B.V.
pagina's: 96

RUUD KURRIS SJ

Terugblik

vanaf de zijlijn

Zestigjaar missionaris in Indonesië

Terugblik vanaf de zijlijn

door Ruud Kurris SJ

De Maastrichtenaar Ruud Kurris werd in 1949 jезуiet. In de Memo Reeks van de Valkhof Pers verschenen eerder autobiografieën van Paul Begheyn en Harry Schelbergen. Ruud Kurris had deze tekst kort voor zijn dood in 2011 af. Hij wilde ons een verslag doen van een missionarissenleven oude stijl. Ruud is niet kang met typeringen: zijn novicemeester heeft het enthousiasme van een karbouw en de warmte van een koelkast. Twintig jaar oud, en een jaar jезуiet vertrekt hij met drie novicē en twee andere jезуieten per boot naar Indonesië. Al gauw mekt hij de economische en religieus-culturele banden tussen de bewoners van de dorpen op. Hij vindt dat er tussen hen een

liefdesband bestaat, genoemd gotong royong, en dat hij het voorrecht heeft om Christus daar een plaats te geven. Zo erg als hij zich vervoeft tijdens de studie van drie jaar filosofie, zo intens geboeid is hij door de studie theologie. Hier en daar springt het verhaal over van een heining in een dagboek. De tekst loopt soms uit op een gebed. Misschien zijn sommige stukjes fragmenten afkomstig van een geestelijk aantekeningenboek. Dit boek ontroert, bijvoorbeeld waar Ruud schrijft over het overlijden van zijn vader kort na zijn verlof in 1964. Hij is dan in Jakarta waar hij 38 jaar zal werken in vijf verschillende parochies. In september 1965 beleeft hij op een heel persoonlijke manier de mislukte communistische coup. Ruud beleeft het van eig nabij en geeft zich niet over aan een grote duiding. Na geweldige jaren als bouwpaator in de havenstad Tanjung Priok is hij vanaf 1972 werkzaam in Zuid-Jakarta. Achtereenvolgens in twee parochies waar hij aan opbouw van de geloofsge-meenschap veel heeft gedaan. Natuurlijk, overal bouwde Ruud een kerk, repareerde een dak of vernieuwde het orgel, maar hij werkte ook aan bijeenkomsten, thuis, van de gelovigen in de wijken: gezamenlijk bidden op door-de-weekse avonden. Ruud beschrijft zijn oversten, zijn bischop Leo Soekoto, op wie hij gesteld was, zijn medebroeders en ook het afscheid van een Nederlandse co-novice die na 25 jaar Indonesië, het priesterschap en de jезуietenorde verlaat. Hij laat zien hoe diep hem dit raakt.

Maar hij is zelf gelukkig als priester. Dat straalt het boek uit.

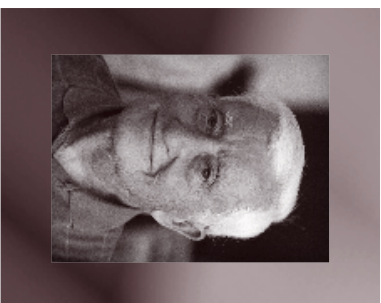
Na Zuid-Jakarta gaat hij werken in de kathedraal: bouwen en opbouwen. Ten slotte een parochie in de periferie van de miljoenenstad, Kampung Sawah. Daar bouwt deze Maastrichtenaar zijn fraaiste kerk: de Sint Servatius. Er komen nog vier spannende jaren in Noord Sumatra en drie rustige jaren in Midden-Java. Dan is hij 80 jaar en gaat op rust.

Af en toe een klein foutje: vliegveld Kebayoran is Kemayoran (waar een majoor woeger woonde), hagi Prinsen is Jan Prinzen (naar keuze van de lezer een deserteur of een nationalist, 1925-2002) en hier en daar wat inconsequent geschreven plaatsnamen. Alles bijeen niettemin is het boek prachtig verzorgd en uitgegeven. Ik ben blij dat deze kleurrijke zielzorger en sjouwer Ruud Kurris ons dit boek heeft nagelaten.

Eduard Kimman SJ

prijs: €22,50
ISBN: 978 90 5625 435 3
uitgever: Valkhof Pers, Nijmegen
pagina's: ongeveer 300

IN MEMORIAM

Pater Hugo Beyens (1926-2015)

Hugo Beyens werd geboren in Turnhout op 24 december 1926 en trad op 4 augustus 1944, na zijn humaniora, in het noviciaat van Drongen. Hugo was blij en moedig van aard, had zin voor humor en trok de anderen mee. Zo leerden zijn medebroeders hem kennen. In 1953 mocht hij zijn eerste taak in Congo opnemen als directeur van de lagere normalschool in Kimwila. Daarop was hij voorbereid door het regentaat te behalen in Frans, Aardrijkskunde en Geschiedenis. Na één jaar keerde hij terug voor de theologie-studie in Leuven. In 1959 begon hij in Kingunda een college dat later werd overgebracht naar Kasongo-Lunda. In 1964 stapte hij over naar Bukavu. Daar beleefde hij zijn mooiste jaren als een begeesterende leraar. Helaas, een aantal jaren later werd het onderwijs door Mobutu genationaliseerd. Bovendien zag Hugo zijn didactische documentatie verloren gaan. Hij is er niet goed van geweest en keerde niet meer terug naar Congo.

Vanaf 1975 was hij econoom en operarius in het college van Brussel. Het economaat was niets voor hem. Emmers munten geraakten niet uit zijn kamer. Het "operariaat" lag hem beter: bezinningen, retraites, begeleiding. In 1986 ging Hugo verder in die lijn als ziekenhuispastor in Brugge. Maar op de duur woog dat soort zelfzorg hem te zwaar. In Drongen, in 1996, stapte hij in het huuselijk dienstwerk. Hij zorgde voor het linnen, voor de bibliotheek, voor het archief. Hij, de natuurnmens, rooide oude populieren en plantte 3000 jonge essen. Maar die verzorgen was niet meer voor Hugo's gezondheid weggelegd. In januari 2012 ging hij op rust in Heverlee. Opgenomen in de Heilig Hartkliniek van Leuven en op het punt naar huis terug te keren is hij daar plots, op 27 maart, overleden. Velen zullen hem gedenken om zijn openheid, zijn oprechtheid en zijn levenslust.

Pater Frits Haanappel (1946-2015)

Frits werd geboren in Nijmegen, het vierde kind in een gezin van zeven. Vader was apotheker in het Canisius-ziekenhuis. Frits volgde de Gemeentelijke HBS, waar hij inspirerende godsdienstenlessen ontving van pater Jan Hermans. Dat deed hem besluiten om zelf ook jезуiet te worden. Na een jaar Latijn en Grieks aan de Schola Carolina, vertrok hij in 1965 naar het noviciaat in Mariëndaal, de laatste lichting die daar zou intreden. Direct aansluitend op het noviciaat kreeg hij de opdracht economie te studeren in Groningen. In 1974 behaalde hij

zijn doctoraal econometrie en na een stage in Brussel in 1976 zijn doctoraal algemene economie. Daarna studeerde Frits theologie in Cambridge (USA) en werd hij in 1981 priester gewijd in de kerk van de H. Paschalis in Den Haag. Hij vertrok daarna opnieuw naar Amerika voor een proefschrift in de economie, dat hij in 1988 met succes verdedigde aan de Georgetown University in Washington. Frits' aandacht ging vooral uit naar de economie van Derde Wereld landen. Zijn proefschrift handelde over de slaagkansen van ontwikkelingsprojecten. Zijn eerste leeropdracht was aan het Institute of Social Studies in Den Haag, een opleiding die vooral wordt gevolgd door studenten aan de Erasmus Universiteit in Rotterdam. Hij deed onderzoek naar armoede en ongelijkheid in Pakistan en onderzocht sociale indicatoren voor de Republiek van Mauritius. Hij doceerde in Moskou, waar zijn cursus in het Russisch werd vertaald. De laatste jaren ging zijn aandacht vooral uit naar de gezondheidszorg in ontwikkelingslanden. In dat

verband reisde hij enkele malen naar China.

Bijna 25 jaar woonde Frits alleen op een flat in Rotterdam, te midden van zijn boeken en computers, in de nabijheid van de universiteit. Hij studeerde continu.

In januari jongstleden kreeg Frits onverwacht ernstige gezondheidsklachten. Er werd bij hem kanker geconstateerd in een vergoederd stadium. Frits verhuisde naar het Berchmanianum in Nijmegen, waar hij dicht bij zijn familie en medebroeders kon zijn. Daar stierf hij na een kort ziekbed in de late avond van 16 februari. Hij had nog plannen gemaakt voor de toekomst, maar hij aanvaardde in volle overgave, dapper en rustig, dat de Heer hem nu al riep.

Pater Ton Heymans (1927-2015)

Ton Heymans werd op 19 januari 1927 geboren in Den Haag, maar groeide op in Voorburg. Na zijn eindexamen gymnasium aan het Aloysiuscollege trad Ton op 7 september 1946 in bij de jezuïeten. Hij werd op 22 augustus 1958 priester gewijd in Maastricht. In 1960 werd hij godsdiensteraar

aan het Aloysiuscollege, en

snel daarna ook leraar Grieks en Latijn en spiritueel van de studenten aan de Schola Carolina, een opleiding speciaal voor aankomende seminaristen, die geen Latijn in hun vooropleiding hadden. In 1965 werd hij godsdiensteraar aan het Canisiuscollege in Nijmegen.

In 1969 kwam Ton naar Groningen, waar hij tot 2009 pastoraal actief zou blijven. Aanvankelijk woonde hij aan de Radesingel, in de pastorie van de St. Jozefkerk, eerst als kapelaan en spoedig daarna als pastoor van de

parochie van de HH. Martinus en Jozef. In 1988 werd hij lid van het Pastoresteam Groningen Centrum Noord en werd hij pastoor van de H. Franciscus, waar in 1991 ook het H. Hart bij kwam. In die tijd verhuisde Ton naar een bovenwoning aan het Wouter van Doeverplein. In 1992 ging Ton met emeritaat, maar hij bleef actief als assistent.

Ton's belangstelling ging vooral uit naar liturgie, exegese en oecumene. In 1991 werd hij lid van de Raad van Kerken in Groningen en al spoedig voorzitter. Deze functie bleef hij ook bekleeden na zijn emeritaat tot 2002. Ton had veel vrienden in de protestantse kerken.

Kadernorming van leken die actief waren in de Kerk was een van de speerpunten van zijn pastoraat. Hij hield zich op de hoogte van de nieuwste theologische ontwikkelingen, en bracht dat in zijn preken en gespreksgroepen over op wie daar belangstelling voor had. Op intelligente en vernieuwende wijze combineerde Ton actualiteit en gelovige tra-

ditie. Daarbij maakte hij het zijn toehoorders niet gemakkelijk: het niveau was hoog. Door zijn lessen en zijn onconventionele pastorale aanpak was hij voor velen een bron van inspiratie. Door zijn onconventionele wijze van optreden stootte hij echter ook mensen van zich af. In kleding en haardracht bleef hij een rebel van de zestiger jaren. Diplomatie was ook niet zijn sterkste kant.

Zijn hart ging uit naar de armen en de mensen aan de rand van de maatschappij. Hij was een van de oprichters van de Open Hof, dagopvang voor daklozen in Groningen.

In 2009 kwam hij naar het Berchmanianum in Nijmegen, waar hij zware jaren heeft doorgebracht. Zijn ogen gingen steeds meer achteruit tot hij ten slotte geheel blind was. Zijn geestelijke vermogens gingen achteruit, wat voor deze slimme en eigenwijze man een grote frustratie was. Uiteindelijk was hij ook helemaal aan zijn rolstoel gekluisterd en voor alles afhankelijk van anderen. Op 24 april is Ton in alle rust gestorven. Op zijn begrafenis bleek hoe geliefd hij was gebleven bij zijn familie, parochianen en vrienden.

Pater Albert Reynaert (1915-2015)

Albert Reynaert werd op 17 november 1915 te Methley (Engeland) geboren als tweede van 12 kinderen. Op 23 september 1934 is hij ingetreden in het noviciaat van de nieuwste theologische ontwikkelingen, en bracht dat in zijn preken en gespreksgroepen over op wie daar belangstelling voor had. Op intelligente en vernieuwende wijze combineerde van de oorlog. Zijn theologie-

studies vatte hij aan in Leuven waar hij in 1947 tot priester werd gewijd.

In 1949 begon zijn eigenlijke apostolisch leven in de Apostolische School van Turnhout. Van 1954 tot 1964 verbleef hij in de residentie van Kortrijk als operarius. Albert reisde, als algemene verantwoordelijke voor de West-Vlaamse Bonden van het Heilig Hart, de hele provincie af om eucharistieverenigen en zondagspreken te verzorgen. Bovendien deed hij toen al veel aan persoonlijke begeleiding. Wanneer hij 's avonds thuis kwam zaten de mensen op hem te wachten zoals de patiënten in de wachtkamer van de dokter. Bovendien was hij nationaal aalmoezenier van een vereniging van chronische zieken waarvan hij velen bezocht.

Van 1978 tot 1987 was Albert in Brugge overste, kerkprefect en ziekenhuispastor. Hij begeleidde retraites van drie, vijf, acht of dertig dagen voor groepen en individuen. Gedurende het jaar 1988-1989 heeft hij niet minder dan 207 retraitanten persoonlijk begeleid.

Op de leeftijd van 72 jaar oud is hij naar Drongen verhuisd om er 25 jaar te blijven. In 2012 zag hij zich verplicht te verhuizen naar Heverlee. Ook in dat grote huis bleef hij gelukkig te kunnen zijn. Daar kwam zijn contemplatieve kant naar boven, vooral in het bidden van het Onze Vader. Hij had zich voorgenoemen, aangevoerd door zijn confraters, om honderd jaar te worden. Dat is hem niet gelukt. Op 28 februari 2015 kwam hij zwaar ten val toen hij zelfstandig uit zijn zetel wilde opstaan. Kort nadien is hij overleden.

Pater Jan Vanneste (1921-2015)

Jan Vanneste werd te Roeselare geboren op 22 februari 1921 als vierde in een gezin van zes kinderen. Na zijn schitterende humaniora in het Klein Seminarie van Roeselare trad hij op 7 september 1940 te Drongen in de Sociëteit van Jezus. Hij deed zijn theologie in Napels en werd daar in 1952 tot priester gewijd. Vanwege zijn uitstekende studieresultaten werd hem gevraagd zich in Rome aan de Gregoriana verder te bekwamen in de theologie, met nadruk op ascese en mystiek. Dat resulteerde in 1959 in de publicatie van een merkwaaardig boek over de Pseudo-Dionysius de Areopagiet. Zo werd hij in 1959 professor theologie, in het studiehuis in Leuven en nadien in Heverlee en in Eeghenhoven. Dat bleef hij tot 1990.

Hij is verantwoordelijk geweest voor de jonge medebroeders tijdens hun theologiestudies en afgevaardigde van P. Provinciaal voor de vorming. Na zijn eigen vorming heeft hij in elf verschillende gemeenschappen geleefd om de eenvoudige reden dat hij op vele plaatsen inzetbaar en ook zeer gewenst was. Wel heeft hij niet zonder enige moeite afscheid genomen van zijn theologiestudies. Hij is de socius van P. Provinciaal geweest (1969-1976), socius van de novicemeester, overste in Brugge (1986-1990) en in Drongen (1992-1998).

Jan Vanneste was iemand met grote gaven van verstand en hart. Dat was hij voor zijn familie, dat was hij voor de vele mensen die hij geestelijk heeft begeleid. Een getuige vertelde dat Jan telkens bij was hem weer te zien. Hij vergat dat Jan altijd bij was iemand weer te zien. In het huis van Heverlee, waar hij sinds 1998 verbleef, wisten zijn confraters van zijn wankle gezondheid. Maar de bezoekers zouden dat nooit vermoed hebben. Hij leek nooit ouder te worden. En nochtans. Na amper vier weken van verzuim is hij op zijn 94ste verjaardag opgenomen bij de Heer.

Laatste geloften Wim Dombret in Canada

Toen Leo De Weert en ondergetekende op 1 mei op de luchthaven van Québec landden, was de winter in Canada nog maar pas voorbij. Je zag nog geen enkel blad aan de bomen. Hier en daar lag nog een hoop bijegeveegde, zwart geworden sneeuw. Wij waren gekomen om de Vlaamse jezuïetenprovincie te vertegenwoordigen bij de laatste geloften van Wim Dombret. Deze Vlaaming, geboren in Schelle en ingetreden in de Vlaamse provincie, woont al twaalf jaar in Québec, de historische stad op de oever van de majestueuze Saint-Laurent. De laatste geloften zijn de laatste stap in de opname van een jezuïet in de orde. Op 3 mei legde Wim zijn geloften af in de jezuïtenkapel van Onze-Lieve-Vrouw te Québec in aanwezigheid van vrienden en medebroeders en provinciaal Jean-Marc Biron. De viering was eenvoudig, zoals bij ons gebruikelijk is, maar zeer hartelijk. We voelden aan dat Wim zijn plaats gevonden heeft in deze provincie. Voor de lezers van Jezuiten stellen we hem een paar vragen.

26

nr. 42 zomer 2015

Jezuiten

Hoe ben je in Canada terechtgekomen?

In 2003 kwam ik naar Québec om een vorming in geestelijke begeleiding te volgen. Omdat ik hier veel uitdagingen zag en wat ik hier meemaakte veel enthousiasme in me opwekte, wilde ik hier blijven.

Wat doe je hier in Québec?

Ik ben als geestelijk begeleider verbonden aan het spiritualiteitscentrum Manresa van de provincie Frans Canada. Daarnaast heb ik enkele andere engagementen op het gebied van spiritualiteit en in de sociale sector. De cultuur en spiritualiteit van de Amérindiens, de oorspronkelijke bevolking van Noord-Amerika, is een van mijn interessepunten.

Kom je nog terug naar Vlaanderen?

In december 2014 heb ik het permanent verblijfsrecht in Canada bekomen. Door de structurele samenwerking met Engelstalig Canada en de Verenigde Staten gaat mijn aandacht eerder die richting uit.

Hoe gaat het met de Sociëteit in Canada?

In Québec staan de jezuïtenoefeningen op een erg laag pitje. Gelukkig hebben we heel veel bewaarde lekenmedewerkers, zodat al onze werken kunnen voortbestaan. Engelstalig Canada heeft een ander profiel en heeft ook nog regelmatig degelijke roepingen.

Wat is de toestand van de kerk hier?

De kerkelijke en socio-culturele situatie van Québec is te vergelijken met die in Vlaanderen. Alleen was de katholieke kerk hier nog langer en nog sterker aanwezig. Deze periode heeft een grote weerslag op de huidige situatie, al zit daar nu ook wel evolutie in.

Pieter-Paul Lembrechts SJ

Geestelijke oefeningen in de zomer

Al vele generaties lang hebben mensen in de Geestelijke Oefeningen van de heilige Ignatius een goede hulp gevonden om God in hun leven te vinden, om in het spoor van Jezus te groeien in liefde tot God en hun medemens en om in verantwoordelijkheid en vrijheid grote en kleine keuzes te maken die hiernee samenhangen.

Al vele generaties hebben mensen in de Geestelijke Oefeningen een uitgangspunt en kader gevonden om met Jezus op weg te gaan in goede en kwade dagen, in armoede en rijkdom, in ziekte en gezondheid.

In deze traditie van vertrouwen en onderscheiding staat de unieke relatie van elke mens met zijn of haar Schepper centraal. Niettemin ga je niet alleen op stap. In deze retraitedagen gaat een andere gelovige mee als tochtgenoot. Deze begeleid(st)er helpt je te luisteren naar je ervaringen en geeft oefeningen mee voor de persoonlijke gebedstijd.

Achtdaagse: 8 - 17 juli

p. Dries van den Akker,
p. Bart van Emmerik,
mw. Antoinette van Gurp,
p. Frans Mistiaen,
p. Wauthier de Mahieu,
mw. Mariëlle Matthee,
mw. Alice Withaar

Achtdaagse: 18 - 27 juli

mw. Myriam Van den Eynde,
p. Walter Fabri,
p. Paul Van Looy,
mw. Rita Loyens,
p. Wauthier de Mahieu,
p. Fons Swinnen,
mw. Judith van der Werf

De achtdaagse retraites beginnen op 8 en 18 juli met het avondmaal om 18u30 en eindigen de laatste dag met het ontbijt rond 9u. Als u een kortere retraite doet, spreekt u begin en einde af met uw begeleid(st)er.

Inschrijven

gebeurt schriftelijk, en vóór 20 juni, bij p. Wauthier de Mahieu, Drongenplein 26, B-9031 Drongen, wdmahieu@jesuits.net

Verdere info: www.oudeabdij.be

27

nr. 42 zomer 2015

Jezuiten

"Het uitgangspunt van mijn werk zowel op school, als in het studentenpastoraat, als in de parochie van Zuid Oost (de Bijlmer) was (...) altijd Christus zichtbaar proberen te maken in hun eigen leven. Dus niet met verheven termen van de daken schreeuwen, maar de boodschap van Jezus Christus brengen in hun context. Daarbij staat de individualiteit van een persoon zeer centraal. Personen tot zichzelf brengen om ze zo de bevrijdende kracht van Jezus te doen ervaren. Simpel en concreet maar zonder vervromingen."

Henk de Vilder SJ

Jezuïeten is een uitgave van de Nederlandse en de Vlaamse provincies van de Sociëteit van Jezus.

Het verschijnt viermaal per jaar en is bedoeld voor familieleden, vrienden, weldoeners en geïnteresseerden. Het blad is in principe gratis. Giften zijn altijd welkom, meer informatie hierover op pag. 2.